

De schrijvers van genoemde publikatie hebben aan de eisen van auteurschap voldaan. Hun aantal wordt verklaard doordat het artikel gegevens bevatte uit de huisartspraktijk, de kliniek en het fysiologische laboratorium. De hoofdredactie heeft uiteraard geheel buiten mij om de publikatie in die vorm aanvaard. Daarbij deel ik uw mening dat zij waakzaam hoort te zijn in dit soort gevallen en is uw signaal van verre duidelijk waargenomen bij auteur en hoofdredactie beiden.

Amsterdam, mei 1985

A.J. DUNNING

Het failliet van de anticonceptie?

Als aanvulling op de discussie in dit tijdschrift over ontwikkelingen rond het pilgebruik (1984; 2349-53 en 1985; 562-4), kan gewezen worden op de beschikbaarheid van CBS-gegevens uit de Gezondheidsenquête betreffende het pilgebruik over de jaren 1981 t.m. 1984, zoals gepubliceerd in het Maandbericht Gezondheidsstatistiek (maart 1985). Deze gegevens laten een toename zien van het pilgebruik van 25,9% van de 16-49-jarige vrouwen in 1981 tot 28,5% in 1984. In de meeste leeftijdscategorieën is het percentage pilgebruiksters stabiel. In de leeftijdsgroep van 25-29-jarige vrouwen, die een kwart van alle pilgebruiksters uitmaken, neemt gebruik van de anticonceptiepil toe. Het patroon over genoemde vier jaren geeft weinig ondersteuning voor een duidelijke afname van het pilgebruik in oudere leeftijdscategorieën. Uitgebreidere gegevens over anticonceptiepatronen zijn gepubliceerd in het Onderzoek Gezinsvorming 1982 van het Centraal Bureau voor de Statistiek waaruit blijkt dat in 1982 ca. 38% van de 18-37-jarige vrouwen de pil gebruikt.¹

In het algemeen verdient het aanbeveling bij de presentatie van cijfers over het pilgebruik (en niet alleen daar) de leeftijdsgrenzen waarop deze betrekking hebben, te vermelden ten einde verwarring over daling en stijging van het pilgebruik, of andere vormen van anticonceptiegedrag te vermijden.

LITERATUUR

- ¹ Onderzoek Gezinsvorming 1982, verantwoording en uitkomsten. 's-Gravenhage: Staatsuitgeverij/CBS-publikaties, 1984.

Voorburg, april 1985

J.L.A. VAN SONSBECK,
*wetenschappelijk medewerker Stu-
diedienst van de Hoofdafd. Gezond-
heidsstatistieken van het CBS*

Ik dank de heer Van Sonsbeek voor zijn aanvullende gegevens. Deze nieuwe cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek bevestigen dat het pilgebruik na 1977 drastisch gedaald is, maar nu in de tachtiger jaren op een lager niveau weer is gestabiliseerd.

Amsterdam, mei 1985

F.P. WIBAUT

Chronische broomintoxicatie

In korte tijd zijn er in uw tijdschrift twee artikelen en een ingezonden brief verschenen, waarin de respectievelijke auteurs zich afvragen of de vrije verkrijgbaarheid van broomisoval bevattende preparaten zou moeten worden herzien.¹⁻³

Een nog niet genoemd argument dat vóór herziening

pleit, is de bevinding dat bij 15% van de langdurig verslaafden aan broomisoval irreversibele cerebellaire afwijkingen worden gevonden.⁴

Het afgelopen jaar behandelden wij vijf patiënten met een broomisoval-intoxicatie. Behalve een psychiatrisch beeld (psychose, delirium) hadden alle patiënten tevens een cerebellair syndroom. Na normalisatie van de bromidespiegels in het plasma herstelde bij drie van de vijf patiënten zowel het psychiatrische als het neurologische beeld. Bij de drie patiënten was de CT-scan normaal. Bij de twee overige patiënten verdween het psychiatrische beeld, maar bleef het cerebellaire syndroom bestaan. Beide patiënten gebruikten meerdere jaren ca. 2 gram broomisoval per dag. Op de CT-scan was bij deze beide patiënten een ernstige atrofie te zien van de cerebellaire hemisferen en van de vermis.⁵ Deze afwijkingen konden niet worden toegeschreven aan chronisch alcoholisme, lithium- of fenytoïnegebruik, of ziekten van degeneratieve, endocriene, infectieuze of maligne aard.

Op grond van het bovenstaande lijkt het aan te bevelen om bij patiënten met langdurige cerebellaire afwijkingen ten gevolge van broomisovalgebruik, computertomografie te verrichten.

LITERATUUR

- ¹ Tan KL, Visser AP de, Leijnse-Ybema HJ. Bezoek van een oude vriend; paranoïde psychose bij chronische broomintoxicatie. Ned Tijdschr Geneeskd 1984; 128: 1929-30.
² Sangster B, Dijk A van. De vraag achter de vraag. Ned Tijdschr Geneeskd 1985; 129: 337-40.
³ Berg JL ten. Bezoek van een oude vriend; paranoïde psychose bij chronische broomintoxicatie. (Ingezonden). Ned Tijdschr Geneeskd 1985; 129: 230-1.
⁴ Moses H, Klawans HL. Bromide intoxication. In: Vinken PJ, Bruyn GW, eds. Intoxications of the nervous system. Amsterdam: North-Holland Publishing Company, 1979; 36: 291-318.
⁵ Balkom AJLM van, Wetering BJM van de, Tavy DLJ, Hekster REM, Woerkom TCAM van. Cerebellar atrophy due to chronic bromisovalum abuse demonstrated by computed tomography. J Neurol Neurosurg Psychiatry 1985. Ter perse.

's-Gravenhage, maart 1985

A.J.L.M. VAN BALKOM
T.C.A.M. VAN WOERKOM

„Wij danken de collega's Van Balkom en Van Woerkom voor de interessante en waardevolle bijdrage aan de discussie over de vrije verkrijgbaarheid van broompreparaten. Inmiddels blijft het belangrijk ook bij minder uitgesproken symptomen alert te zijn op het bestaan van een chronische broomintoxicatie.

Poortugaal, april 1985

K.L. TAN
A.P. DE VISSER
H.J. LEIJNSE-YBEMA

Aansluitend op de twee publikaties over broomintoxicatie (1985; 230-1; 337-40), beschrijven wij twee patiënten die in Assen opgenomen werden.

— De eerste patiënt is een alleenstaande 44-jarige man, die in maart 1985 binnenkwam. In augustus 1984 had patiënt het overmatig alcoholgebruik gestaakt; pas achteraf vertelde patiënt vanaf deze tijd 2 tot 5 buisjes van 20 tabletten broomisoval à 300 mg per week te hebben gebruikt. Voordien had hij al 6 jaar broomisoval gebruikt, echter in kleinere hoeveelheden. Vanaf september 1984 ontwikkelde patiënt een scala van wisselende klachten. Patiënt vond zichzelf overspannen, hij transpireerde veel, sliep slecht, was 26 kg afgevallen, was labiel, prikkelbaar en depressief gestemd. Daarnaast leed hij periodiek aan geheugenverlies, niet kunnen schrijven en autorijden en lopen als een